

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การศึกษาเชิงวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมวาระสุดท้ายของชีวิตในมหาปริณิพพานสูตร
- ผู้วิจัย** : นางสาวสุริภรณ์ จันทร์ทอง
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ชีวิตและความตาย)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ :**
- : พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินนโท ผศ. ดร.
น.ธ.เอก, พธ.ม (การสอน-สังคม), พธ.ม, (ภาษาอังกฤษ), M.A.(Psy),
Ph.D.(Psy).
 - : รศ.ดร. เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ
ค.บ., ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการ-แนะแนว), Ph.D.
(Psychology)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องราวที่เป็นเหตุการณ์สำคัญและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธกิจในการเตรียมความพร้อมในวาระสุดท้ายของชีวิตซึ่งปรากฏในมหาปริณิพพานสูตร

ผลการวิจัย พบว่า มหาปริณิพพานสูตรเป็นพระสูตรที่บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางจาริกแสดงธรรมของพระพุทธองค์ครั้งสุดท้าย ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนแสดง อปริหานิยธรรม แฉ่นธรรม อปัมาทธรรม ไตรสิกขาและสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวตาย และทรงใช้พุทธกิจในวาระสุดท้ายของพระพุทธองค์เป็นการแสดงธรรม ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ให้ประจักษ์แจ้งแก่ภิกษุสงฆ์ที่ตามเสด็จในขบวนจาริกด้วย

จากการศึกษาครั้งนี้ของผู้วิจัย พบว่า หลักการเตรียมความพร้อมในวาระสุดท้ายของชีวิตที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในมหาปริณิพพานสูตร พระพุทธองค์ทรงสอนว่าชีวิตมีความตายเป็นที่สุด ทรงตรัสอุปมาอุปไมยว่าทุกชีวิตที่เกิดมาบนโลกนี้เปรียบเสมือนภาชนะดินที่ช่างหม้อได้ปั้นมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นแบบใด ขนาดใด สุดท้ายก็ต้องแตกสลายด้วยกันทั้งสิ้น ความตายย่อมปรากฏเกิดขึ้นแก่ทุกชีวิตโดยไม่เลือกเหตุ วัย เวลา หรือสถานที่ หากเมื่อเข้าใจธรรมชาติชีวิตและวางท่าทียอมรับความตายได้ ก็ควรดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสติ หมั่นชวนชวายทำคุณงามความดีในกิจที่ควรทำตาม

บทบาทหน้าที่ของตน ด้วยความเพียร เพื่อรู้จักการละวางความยึดมั่นถือมั่น เข้าถึงความสิ้นกิเลส คือ พระนิพพาน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าธรรมที่ทรงแสดงในช่วงวาระสุดท้ายของพระชนม์ชีพผ่านกระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น เริ่มตั้งแต่ทรงรับรู้ได้ว่าสภาพสังขารมีความเสื่อมไปตามธรรมชาติ จนมีอาจใช้ร่างกายนี้เพื่อปฏิบัติพุทธกิจได้อีกต่อไป ทรงกำหนดว่าอีก ๓ เดือนจะเสด็จปรินิพพาน ทรงวางแผนการจัดการพุทธสรีระ ทรงเลือกเมืองกุสินาราเป็นสถานที่ดับขันธปรินิพพาน ทรงบอกกล่าวภิกษุสงฆ์เรื่องธรรมวินัย เพื่อให้หมู่สงฆ์ปกครองกันเองได้ ทรงปลอบพระอานนทให้คลายโศกและให้กำลังใจ ขยันหมั่นเพียรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุธรรม ทรงเตรียมพระวรกาย สรงน้ำ และดื่มน้ำในแม่น้ำกุสา เพื่อปรับสมดุลของธาตุในร่างกาย ทรงรับสั่งให้วางพระแท่นระหว่างใต้ต้นสาละ ๒ ต้น เตรียมปูผ้านอน ๔ ชั้นเพื่อรองรับพระวรกายให้ได้นอนพักอย่างสุขสบาย ทรงนอนตะแคงพระวรกายไปทางขวา ทรงเปิดโอกาสให้ภิกษุถามข้อสงสัยในธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอน ทรงตรัสปัจฉิมโอวาท จากนั้นพระพุทธองค์ทรงเสด็จดับขันธปรินิพพาน ในยามปัจฉิมราตรีกาล ภายใต้อสงักราชวันขึ้นเดือนเพ็ญพระจันทร์เต็มดวง ท่ามกลางหมู่สงฆ์ผู้เป็นพุทธสาวกอย่างสงบ

ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้เป็นสาระสำคัญหลักการเตรียมตัวในวาระสุดท้ายของชีวิตตามที่ได้ศึกษาในมหาปรินิพพานสูตรร่วมกับค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ อาจเรียกได้ว่าพุทธวิถีการเตรียมตัวในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือพุทธวิถีเตรียมตัวตายคือ

๑. การรับรู้ความจริงของสภาพร่างกายว่ามีความเสื่อมความเจ็บไข้เป็นธรรมดา
๒. การวางใจยอมรับความตายที่กำลังจะมาถึง
๓. การเลือกสถานที่ตาย
๔. การวางแผนจัดการงานศพ
๕. การจัดการภารกิจที่ค้างคา
๖. การเตรียมความพร้อมร่างกายและสถานที่
๗. การกล่าวคำอำลา
๘. การเจริญสติ

Thesis Title : An Analytical Study of the Preparation on the End of life in Mahāparinibbāna sutta

Researcher : Miss Sureeporn Junthong

Degree : Master of Arts (Life and Death Studies)

Thesis Supervisor Committee

- : Phrakrusangkharuk Eakapatara Abpichanto, Asst.Prof., B.A.(Eng.), M.A.(Psy.),Ph.D.(Psy.).
- : Assoc. Prof. Dr. Maytawee Udomtammanupab B.Ed, M.Ed (Psychological Education and Guidance), Ph.D. (Psychology)

Date of Graduation : 30 March 2016

Abstract

The purpose of this thesis was to study the major events and the principles associated with the preparation in the end of life, which appears in Mahāparinibbāna sutta.

Result indicated that Mahāparinibbāna sutta recorded the major events about the travel itinerant preaching of Buddha before went off extinction. Buddha taught things leading never to decline but only to prosperity, mirror of the norm, diligence, the Threefold Training and foundations of mindfulness which were the important preach about the preparation for the end of life moment. Moreover, Buddha also taught the four Buddhist Communities as well.

According to this study, Buddha taught the principle for the end of life moment in Mahāparinibbāna sutta that the death is the end of human being, every being was born on this earth must be dead. The death appeared to all of being by time as well as place.If people understand and accept the death, people should live carefully. People should do what they should do, and they should do many good things hurriedly before the death was coming in order to reach Nirvana.

According to the study, the Dhamma the Buddha emphasized at the end of his life as a preparation for entering Nibbāna. Starting with the realization that his body

was so deteriorating then he could not apply it for his mission anymore. He decided that he would enter Nibbāna within 3 months and he gave a direction how to handle with his dead body. He chose Kusinara city as his dead place. He told his student monks about Vinaya in order that they were able to take care of each other. He supported Anandha and encouraged him to go on with his practice to enlightenment. He cleaned his body and drank water from Kakudha River to adjust body elements' balance. He guided that the bed could be in between the 2 Sala trees with 4 folded pieces of clothes to support the body to be comforted. He slept on one's side to the right. He gave opportunities to his disciples to ask questions about the practices he had taught. Then he gave his final speech before peacefully entering Nibbāna among his followers in the full moonlit night in the last phase of that night.

The study found that there are some important activities to be prepared before the last moment of life. It was applied from Mahāparinibbāna sutta together with the study from other text books and researches. The Buddhist Principle to preparation on the end of life is as follows:

1. accepting the reality that body is naturally being deteriorated
2. accepting that the death is approaching sooner or later
3. choosing where to enter mortality
4. Management plans at the funeral
5. working on the unfinished mission
6. preparation of the body and facility
7. leaving last speech before passing away
8. practicing mindfulness